

CANONICUL ȘI PROFESORUL ȘTEFAN ROȘIANU (1867-1937), O PERSONALITATE IMPORTANTĂ A BISERICII GRECO-CATOLICE

Răzvan Mihai NEAGU¹

THE CANON AND PROFESSOR ȘTEFAN ROȘIANU (1867-1937), AN IMPORTANT PERSONALITY OF THE GREEK-CATHOLIC CHURCH

ABSTRACT

Ștefan Roșianu was a Romanian ecclesiastical figure of the Greek-Catholic Church. Born in Băgău, now Alba County, he studied theology at the Blaj Theological Seminary from 1889 to 1893 and legal sciences at Law and Political Sciences Faculty of the University in Cluj (1894-1898). The beginnings of his career are related to the city of Cluj, where he was priest and theology teacher at the Romanian schools (1899-1904). He remained known for initiating spiritual exercises, which took place mainly in Romanian villages. In 1904, he settled permanently in Blaj, where, in a short period of time, became a prominent member of the intellectual elite. He was professor at the Theological Seminary, continuing the spiritual exercises. Ștefan Roșianu also was active in Romanian national movement from Transylvania. The distinguished intellectual participated at the Great Union, representing the electoral circle of Ocna Mureș from Alba de Jos county. In the interwar period, Roșianu continued his work started earlier. In 1928, he was appointed canon in the Cathedral Chapter in Blaj. At the end of his life, for a very short period of time, Ștefan Roșianu was rector of the Theological Academy from Blaj.

Keywords: Ștefan Roșianu, Transylvania, Blaj, Greek-Catholic Church, professor.

Biserica Greco-Catolică a avut un rol determinant în istoria românilor din Transilvania. Manifestându-se mereu ca o biserică românească, această instituție ecleziastică s-a aflat în primele rânduri ale mișcării naționale și a contribuit decisiv la Marea Unire. Pe de altă parte, merită subliniat apăsător rolul școlilor Blajului, adevărate focare de românism, în care s-au format, din punct de vedere intelectual, copiii românilor transilvăneni. În cadrul acestor școli au funcționat o serie de dascăli excepționali, cărturari erudiți cu contribuții majore la dezvoltarea culturii românești, amintindu-i aici pe Ioan Micu-Moldovan, Timotei Cipariu sau Augustin Bunea. Din păcate, în zilele noastre, marcate profund de secularism și globalism, ne amintim tot mai puțin de rolul Bisericii Greco-Catolice și a slujitorilor ei în istoria românilor. Scopul acestui studiu este să scoată la lumină o personalitate a acestei biserici, canonicul și profesorul Ștefan Roșianu (1867-1937).

El s-a născut în 1 august 1867 la Băgău, comitatul Alba de Jos (azi sat în com. Lopadea Nouă, jud. Alba), într-o familie de condiție modestă, tatăl său, Teodor Roșianu, fiind agricultor. Viitorul prelat a studiat în satul natal, însă formarea sa intelectuală se datorează școlilor Blajului, unde a absolvit cursurile Gimnaziului Superior Greco-Catolic în anul 1889, primind certificatul de maturitate (*testimonium*

---

¹ Profesor, doctor în istorie, Colegiul Tehnic Turda; e-mail: neagumihai20@yahoo.com.

maturitatis)². Pregătirea sa academică a fost una deosebită. Între 1889-1893 a studiat teologia la Seminarul din Blaj, iar ulterior, între 1894-1898, a învățat la Facultatea de Drept și Științe Politice din cadrul Universității din Cluj³. Astfel, Roșianu a avut atât pregătire teologică, dar și o formație juridică. El a fost hirotonit preot de către mitropolitul Victor Mihaly de Apșa la Blaj, în data de 9 iunie 1899, după ce anterior se căsătorise cu Hortensia Leontina Laslo, fiica protopopului de Cluj, Ioan Laslo. A avut un mariaj foarte scurt, deoarece soția sa a murit în 11 ianuarie 1902⁴.

Începuturile carierei lui Ștefan Roșianu sunt legate de domeniul didactic, activând la școlile Blajului. Între 1893-1894 a fost subprefect de studii la Internatul Văncean, precum și învățător suplinitor la Școala superioară de fete. Până să fie hirotonit, Roșianu s-a apropiat și de domeniul juridic, iar între 1898-1899 a făcut practică la Curtea de Apel din Târgu-Mureș. Debutul activității pastorale al lui Roșianu a fost legat de orașul Cluj, unde a fost numit capelan, dar și catehet (profesor de religie) la școlile din cel mai important oraș al Transilvaniei (1899)⁵. A fost unul dintre principalii colaboratori ai protopopului Elie Dăianu. Pentru o scurtă perioadă, respectiv între septembrie 1901-august 1902, Roșianu a condus protopopiatul Cluj, în calitate de administrator protopresbiterial. De asemenea, la Cluj, Roșianu a fost cel care a pus bazele în anul 1902 a primei Reuniuni Mariane⁶.

La nivelul protopopiatului Cluj, Roșianu a desfășurat o bogată activitate. El a fost unul dintre creatorii ziarului *Răvașul* (1903). De asemenea, s-a remarcat printr-o deosebit de bogată activitate pastorală la sate, care avea ca scop principal întărirea în credință a agricultorilor români. Roșianu a fost cel care a inițiat primele exerciții spirituale („misiuni populare”), care s-au desfășurat la Totelec (azi sat Gălășeni, com. Cuzăplac, jud. Sălaj) între 4-6 decembrie 1903⁷. Această activitate o va continua pe toată durata vieții, remarcându-se ca unul dintre cei mai zeloși și buni predicatori din Biserica Greco-Catolică. Fin intelectual, Ștefan Roșianu s-a înscris în ASTRA încă din anul 1892. În perioada clujeană, Ștefan Roșianu a activat în despărțământul local, unde a desfășurat o la fel de bogată și intensă activitate. Astfel, în 1903 a reușit să creeze o agentură a asociațiunii la Feneș, însă nu a izbutit să facă același lucru și la Aghireșu⁸. Roșianu și-a continuat exercițiile spirituale la Dretea (sat în com. Mănăstireni, jud. Cluj), între 31 martie-3 aprilie 1904. Această localitate nu a fost

---

² Nicolae Brânzeu, *Școalele din Blaj. Studiu istoric*, Sibiu, „Tipografia”, societate pe acțiuni, 1898, p. 131.

³ *Șematismul veneratului cler al Archidiecesei Metropolitane Greco-Catolice Romane de Alba Iulia și Făgăraș, pre anul Domnului 1900 de la Sânta Unire 200*, Blaj, Tipografia Seminarului Archidieceșan, p. 762; Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000, p. 458, nr. 2.717; Idem, *Intelectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806-1948)*, Târgu-Mureș, Editura Universității „Petru Maior”, 2007, p. 198, nr. 1.274.

⁴ *Unirea*, XII, nr. 2/11 ianuarie 1902, Blaj, p. 17.

⁵ Mirela Popa-Andrei (coord.), *Canonici, profesori și vicari foranei din Biserica Română Unită (1853-1918). Dicționar*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2013, p. 362.

⁶ Anton Rus, *Reuniunile mariane în arhiepiscopia de Blaj (1900-1948)*, în: „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Graeco-Catholica Varadiensis”, 2, 2010, p. 90.

⁷ *Unirea*, XIII, nr. 50/12 decembrie 1903, p. 485-486.

⁸ *Analele Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român*, nr. III, mai-iunie 1904, p. 65.

aleasă întâmplător, deoarece acolo făcea progres neoprotestantismul. El a oficiat slujba Paraclisului Fecioarei Maria și a predicat despre mărturisire, păcate și virtuți⁹. Implicarea sa socială la Cluj a inclus și apropierea față de Reuniunea sodalilor români, participând la adunarea generală a acestora din mai 1904 și față de studenții români, în legătură cu care a luat parte la o serată literară, donând două coroane (3/16 mai 1904)¹⁰. La 11 septembrie 1904, în cadrul unei liturghii solemne, Ștefan Roșianu și-a luat rămas bun de la credincioșii din Cluj¹¹.

În anul 1904 a revenit la Blaj, desfășurând o bogată activitate în școlile din acest oraș românesc și având o mare influență în formarea tinerilor. Astfel, a fost spiritual (duhovnic) și profesor la Seminarul Teologic, catehet la Institutul Pedagogic (unde între 1907-1909 l-a înlocuit pe Alexandru Nicolescu), și la Școala de aplicație, unde studenții își desfășurau practica¹². Conform Șematismului din 1906, Roșianu a predat materii precum: Drept civil, Tipic bisericesc, Liturgică și Pedagogie¹³. Șematismul din 1911 l-a consemnat și în calitate de secretar al Reuniunii arhiepiscopale de misiuni sfinte, precum și asesor în cadrul Tribunalului matrimonial de a II-a instanță¹⁴.

La Blaj, Ștefan Roșianu și-a continuat seria de misiuni sfinte și exerciții spirituale pe care le-a inaugurat la Cluj, devenind unul dintre cei mai cunoscuți preoți greco-catolici din Transilvania și nu numai. Pentru a evidenția această afirmație, vom prezenta o serie de aspecte ale activității sale, pe care noi le-am considerat a fi mai relevante. Între 16-19 martie 1905, la invitația viceprotopopului de Biia, Iosif Lita, și a parohului de Sâncel, Vasile Smigelschi, Ștefan Roșianu, alături de Alexandru Nicolescu (viitorul mitropolit de Blaj), a ținut exerciții spirituale la Sâncel (azi în jud. Alba), unde a rostit nouă predici¹⁵. Acest gen de activitate includea oficierea Sf. Liturghii, predici pe diverse teme de actualitate spirituală, oficierea Paraclisului Maicii Domnului, a slujbei parastasului, spovedanii și împărtășanii. Ștefan Roșianu și-a extins activitatea și în afara teritoriului Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Făgăraș, respectiv în Banat, în aria de competență canonică a diecezei de Lugoj. Astfel, în aprilie 1905, la invitația episcopului Vasile Hossu, Roșianu s-a aflat la Lugoj, Ticvaniu Mare, Mănecat, Vărădia și Oravița¹⁶.

În atenția sa au intrat și diferitele societăți românești din Blaj, pe care le-a susținut și în cadrul cărora a ținut prelegeri de mai multe ori. La 29 octombrie 1905, Roșianu a fost ales în Comitetul Reuniunii femeilor române din Blaj, pentru un mandat de trei ani¹⁷. La serata literară organizată de Reuniunea meseriașilor români din Blaj în 26 noiembrie 1905, el a ținut o prelegere intitulată „Despre criza în

---

⁹ *Unirea*, XIV, nr. 16/16 aprilie 1904, p. 156-157.

¹⁰ *Răvașul*, II, nr. 22/22 mai 1904, Cluj, p. 94-95.

¹¹ *Ibidem*, nr. 38/17 septembrie 1904, p. 161.

¹² Nicolae Comșa, Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului*, București, Editura Demiurg, 1994, p. 125.

¹³ *Șematismul... pe anul 1906*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhiepiscopalean, p. 24; *Șematismul... pe anul 1911*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, p. 18.

¹⁴ *Șematismul... pe anul 1911*, p. 17, 257.

¹⁵ *Răvașul*, III, nr. 13/1 aprilie 1905, p. 53.

¹⁶ *Unirea*, XV, nr. 15/15 aprilie 1905, p. 123.

¹⁷ *Ibidem*, nr. 44/4 noiembrie 1905, p. 369.

industrie¹⁸. Energia și vigoarea de care acest cleric a dat dovadă au fost desebite. În aprilie 1907, el a ținut exerciții spirituale la Cămărașu (azi în jud. Cluj), în tractul protopopesec Cătina, la care au participat credincioși din satele Sâmbotelec, Sărmașu Mare, Sărmășel, Balda, Năoiu. În cadrul evenimentului, Roșianu a ținut 12 predici¹⁹. Peste câteva zile, s-a aflat în localitatea Baru (azi în jud. Hunedoara), tractul Jiu, unde a rostit zece predici²⁰. Între 17-20 august 1907, Roșianu s-a aflat la Cașva (sat în com. Gurghiu, jud. Mureș), tractul Reghin, unde din cauza aglomerației distinsul orator a fost nevoit să predice în fața bisericii din localitate, iar în cadrul șederii sale acolo a ascultat confesiuni, a împărtășit credincioșii, a oficiat slujba parastasului, dar a vorbit și de problema votului universal, chestiune la ordinea zilei în Transilvania acelei epoci²¹. În unele cazuri, exercițiile spirituale ale părintelui Roșianu se îmbinau cu sfințirea unei biserici. La 21 septembrie 1907 a avut loc sfințirea bisericii din Chizdia (azi sat Coșarii, com. Brestovăț, jud. Timiș), precedată de trei zile de exerciții spirituale ținute de Roșianu, la care a participat și protopopul de Orăștie, Valeriu Traian Frențiu (viitorul episcop). Roșianu a vorbit despre mai multe subiecte, precum: mântuirea sufletului, păcat, mila divină, căsătorie și concubinaj, beție, combaterea viciilor și Fecioara Maria²². Din punctul nostru de vedere, o deosebită importanță are evenimentul din 8 decembrie 1907, când Ștefan Roșianu a predicat la Reuniunea meseriașilor români din Blaj, unde a vorbit despre greve și despre faptul că relația muncitor-patron trebuie să aibă la bază morala creștină, încercând să combată ideile socialiste, care pătrunseseră și în Transilvania²³. Alături de Ioan Bălan (viitorul episcop de Lugoj), între 4-8 aprilie 1908 Roșianu a ținut exerciții spirituale la Teiuș²⁴. Devenind o personalitate exponențială a Blajului, Ștefan Roșianu a participat între 22-24 aprilie 1909 la prima adunare generală a Reuniunii de misiuni sfinte, care s-a desfășurat în orașul de la confluența Târnavelor. În primul comitet al acesteia a fost ales Ștefan Roșianu, alături de Elie Dăianu (protopop de Cluj), Iosif Lita (protopop de Biia), Arifton Popa (protopop de Reghin) și profesorii blăjeni Alexandru Nicolescu și Ioan Sâmpălean²⁵. Între 18-21 august 1910, Roșianu, alături de canonicul Ioan Coltor, i-a vizitat pe credincioșii din Petrilaca Română (azi Petrilaca, sat în com. Cuci, jud. Mureș), protopopiatul Iernut²⁶.

În afara misiunilor sacre, care i-au ocupat cea mai mare parte a activității, Șt. Roșianu s-a implicat și la nivelul mișcării naționale românești din Transilvania. Acest fapt a fost sesizabil cu ocazia alegerilor pentru Parlamentul de la Budapesta din anul 1910, când alături de alți corifei ai Blajului (canonicul Izidor Marcu, Vasile Suciu și profesorul Ioan Sâmpălean), l-a însoțit în turneul electoral pe Iuliu Maniu, care dorea să ocupe un fotoliu de deputat în legislativul ungar²⁷.

¹⁸ *Ibidem*, nr. 49/9 decembrie 1905, p. 409.

¹⁹ *Ibidem*, XVII, nr. 17/27 aprilie 1907, p. 150.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, nr. 35/7 septembrie 1907, p. 309.

²² *Ibidem*, nr. 39/5 octombrie 1907, p. 340.

²³ *Ibidem*, nr. 49/14 decembrie 1907, p. 421.

²⁴ *Ibidem*, XVIII, nr. 17/2 mai 1908, p. 154.

²⁵ *Ibidem*, XIX, nr. 37/25 septembrie 1909, p. 319-321.

²⁶ *Ibidem*, XX, nr. 38/17 septembrie 1910, p. 316.

²⁷ *Gazeta Transilvaniei*, LXXIII, nr. 92/28 aprilie (11 mai) 1910, Brașov, p. 2; Ioan Tomole,

Alături de Ioan Sâmpălean, Victor Macaveiu, Alexandru Nicolescu și Alexandru Rusu, în anul 1911, la Blaj, Ștefan Roșianu a înființat revista *Cultura Creștină*, una dintre cele mai valoroase reviste bisericești.

Membru al ASTRA încă din 1892, Roșianu a activat în despărțământul Blaj, care a organizat numeroase prelegeri populare. La 26 martie 1911, la Bucerdea Grânoasă, Crăciunelu de Jos și Sâncel (toate azi în jud. Alba), profesorul Ștefan Roșianu le-a vorbit românilor despre alcoolism, participând la aceste evenimente și Iuliu Maniu²⁸.

Distinsul dascăl blăjean a avut o relație specială cu parohul greco-catolic de la Vereșmort (azi Unirea II, com. Unirea, jud. Alba), Iuliu Căpâlneanu, despre care am vorbit pe larg în vol. I al lucrării noastre. La invitația acestuia din urmă, Roșianu a desfășurat, în perioada 30 martie-2 aprilie 1911, misiuni populare la Vereșmort, care au fost adresate atât clericilor, cât și mirenilor. La acestea au asistat numeroși preoți din acea zonă, unii dintre ei participanți la Marea Unire, care au intrat în atenția noastră. Dintre aceștia îi amintim pe Gavril Pop, protopop de Arieș, Vasile Cerghizan, paroh la Corpadea, și Emil Pop, protopop de Ocna Mureș²⁹. La scurt timp de la acest eveniment, Roșianu, alături de Alexandru Nicolescu și Ioan Coltor, au susținut prelegeri populare la Mihalț (azi în jud. Alba), în 14 mai 1911, fiind trimiși în acest sens de despărțământul Blaj al ASTRA³⁰.

O știre vehiculată de ziarul Unirea, nr. 82 din 7 septembrie 1911, atestă faptul că profesorul Șt. Roșianu a fost membru pe viață al Societății pentru fond de teatru³¹.

Roșianu nu și-a neglijat activitatea caritabilă, donând în noiembrie 1911 o coroană pentru *Fondul casei împreunate cu hală de vânzare* a Societății meseriașilor români din Blaj³². La 12 februarie 1912, în cadrul unul bal caritabil desfășurat la Blaj, Roșianu a donat două coroane pentru Fondul pentru ajutorarea studenților săraci și bolnavi³³.

Foarte adesea, în predicile și cuvântările sale profesorul Roșianu a biciuit tarele societății vremii. Între 14-17 martie 1912, la Alecuș (sat în com. Șona, jud. Alba), tractul Biia, a ținut obișnuitele misiuni populare cu participarea protopopului Iosif Lita, vorbind despre sudălmii, furt și concubinaj³⁴.

Presa epocii din Transilvania consemnează prezența lui Ștefan Roșianu, alături de elita românească de ambele confesiuni, în 29 mai 1912, la marea adunare a Partidului Național Român din Ungaria și Transilvania desfășurată la Alba Iulia, în cadrul căreia a avut și o calitate oficială, cea de verificator³⁵.

Românii din Transilvania în luptele național-electorale de la începutul secolului al XX-lea, Baia Mare, Editura Gutinul, 2001, p. 39.

²⁸ *Unirea*, XXI, nr. 20/28 martie 1911, p. 188.

²⁹ *Ibidem*, nr. 26/13 aprilie 1911, p. 237.

³⁰ *Ibidem*, nr. 39/20 mai 1911, p. 358.

³¹ *Ibidem*, nr. 82/7 septembrie 1911, p. 5.

³² *Ibidem*, nr. 109/18 noiembrie 1911, p. 5.

³³ *Ibidem*, XXII, nr. 24/5 martie 1912, p. 5.

³⁴ *Gazeta Transilvaniei*, LXXV, nr. 60/15(28) martie 1912, p. 3; *Unirea*, nr. 34/28 martie 1912, p. 5.

³⁵ *Gazeta Transilvaniei*, nr. 108/18(31) mai 1912, p. 1.

Profesorul Ștefan Roșianu a fost apropiat de Valeriu Traian Frențiu, devenit în 1912 episcop de Lugoj. Revenit în Banat, Roșianu a ținut noi exerciții spirituale în reședința comitatului Caraș-Severin, între 17-21 martie 1913, tema fiind diferența dintre preotul bun și preotul rău³⁶. La sfârșitul lunii aprilie 1913, Roșianu a participat la sinodul protopopesec al tractului Morlaca, desfășurat la Fildu de Mijloc (sat în com. Fildu de Jos, jud. Sălaj), în cadrul căruia, dar și ulterior, a ținut misiunile populare. A condus mai multe spovedanii și împărtășanii, o procesiune în cimitirul satului, a predicat³⁷.

Personalitate deosebit de activă, preotul Roșianu era nelipsit și de evenimentele ASTRA. Astfel, în 7 septembrie 1913 a participat la adunarea generală a despărțământului Blaj, care a avut loc la Bucerdea Grânoasă, unde a slujit Sf. Liturghie, a predicat și a fost ales în comitetul de conducere³⁸.

O importantă sărbătoare din calendarul creștin putea fi pretextul pentru organizarea de misiuni populare. Între 14-16 septembrie 1913, la Sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci, Roșianu s-a aflat, alături de canonicul Ioan Coltor și protopopul de Cătina, Ieronim Dănilă, la Țăgșoru (sat în com. Budești, jud. Bistrița-Năsăud). A vorbit despre păcat, patimile lui Iisus Christos, Sf. Cuminecătură și alcoolism³⁹.

Ștefan Roșianu s-a făcut remarcat ca o puternică voce a comunității românești în cadrul Congregației generale a comitatului Alba de Jos, din care făcea parte. În adunarea de primăvară din 30 martie 1914 de la Aiud, condusă de comitele suprem Szász József, Roșianu a atras atenția că noile statute ale Reuniunii de pompieri din Blaj nu fuseseră încă aprobate de ministerul de resort de la Budapesta. De asemenea, el a ridicat și problema cărciumilor, care sunt deschise în timpul serviciului divin și a întrebat de ce inspectorul școlar și comisia administrativă îi suspendă din postul de învățător pe tinerii teologi absolvenți⁴⁰. Ulterior, în 20 aprilie 1914, Roșianu a participat la adunarea generală extraordinară a Congregației comitatense pentru stabilirea cercurilor de votare în cele patru circumscripții electorale ale comitatului Alba de Jos. El a ținut un discurs prin care a protestat față de convocarea adunării în a doua zi a Sărbătorii Pascale, desconsiderând astfel marele praznic al românilor. De asemenea, Roșianu a protestat și față de planul de împărțire a cercurilor de votare, care nu a fost comunicat în prealabil membrilor congreagației pentru a-l studia. Propune (fără succes) suspendarea adunării și convocarea alteia, dar în prealabil să fie distribuit respectivul plan⁴¹.

În a șasea săptămână din Postul Mare (1914), alături de Ioan Coltor, Ștefan Roșianu a desfășurat misiuni populare la Făgăraș, în Vicariatul cu același nume⁴².

Neobosita activitate a lui Ștefan Roșianu a fost afectată de Primul Război Mondial. El i-a ajutat pe cei aflați în nevoi și a fost unul dintre preoții greco-catolici cei mai importanți din conducerea centrală a Mitropoliei de la Blaj. A contribuit cu o coroană în cadrul unei campanii organizate de Societatea meseriașilor români din

³⁶ *Unirea*, XXIII, nr. 34/3 aprilie 1913, p. 4.

³⁷ *Ibidem*, nr. 44/8 mai 1913, p. 4-5.

³⁸ *Ibidem*, nr. 90/9 septembrie 1913, p. 1.

³⁹ *Ibidem*, nr. 101/9 octombrie 1913, p. 3-4.

⁴⁰ *Ibidem*, XXIV, nr. 34/2 aprilie 1914, p. 4.

⁴¹ *Gazeta Transilvaniei*, LXXVII, nr. 79/11(24) aprilie 1914, p. 2.

⁴² *Unirea*, XXIV, nr. 47/14 mai 1914, p. 4.

Blaj pentru distribuirea de haine copiilor săraci⁴³. În anul 1916, în urma unei decizii arbitrare a autorităților de la Budapesta, întreaga conducere centrală a Mitropoliei de la Blaj a fost mutată la Oradea, orașul de pe Crișul Repede găzduindu-l și pe Ștefan Roșianu. Interesant este faptul că, în perioada Marelui Război, Roșianu a urcat o treaptă pe scara ascensiunii profesionale. În ședința Consistoriului arhiepiscopal din ianuarie 1917, desfășurată la Oradea, el a fost numit asesor consistorial⁴⁴. La 24 ianuarie 1918, Ștefan Roșianu a participat la înmormântarea mitropolitului Victor Mihaly de Apșa⁴⁵.

Alături de elita ecleziastică și intelectuală a Blajului, Ștefan Roșianu s-a implicat în evenimentele de dinaintea Marii Uniri, având partea sa de contribuție la realizarea acesteia. Astfel, el a fost membru al Consiliului Național Român din Blaj, creat la 4 noiembrie 1918 și condus de viitorul mitropolit Vasile Suciu⁴⁶. Din presa vremii aflăm că Roșianu, alături de căpitanul I. Muntean, a desfășurat înainte de 14 noiembrie 1918 o misiune în mai multe localități (Cimbrud, Băgău, Hopârta, Silvaș, Asinip, Ocna Mureș, Unirea II, Heria, Șilea, Herepea, Cornești) cu scopul de a asigura ordinea și de a-i organiza pe românii de acolo⁴⁷. La 22 noiembrie 1918 în cadrul adunării electorale a Cercului electoral Ocna Mureș din comitatul Alba de Jos, Roșianu a fost ales delegat titular pentru Marea Adunare Națională din 1 decembrie 1918, având astfel ocazia să participe la cel mai important moment al istoriei românilor⁴⁸.

În perioada interbelică, părintele Roșianu și-a continuat munca începută anterior la catedră, dar și cea a misiunilor populare, activitatea sa fiind influențată de noul context politic, generat de crearea României Mari, care i-a oferit cadrul pentru maxima ascensiune profesională. Roșianu a activat inițial pentru reorganizarea vieții din Transilvania pe baze românești. La 14 mai 1919, alături de alți reprezentanți ai Blajului, precum Alexandru Rusu și omul de cultură Zenovie Păclișanu, profesorul Roșianu a participat la Cluj la Congresul preoților greco-catolici, care a luat în discuție mai multe subiecte: organizarea clerului, autonomia bisericii, educația clerului, relația dintre școală și biserică, situația materială a clerului⁴⁹. În ședința Marelui Sfat Național din 30 iulie 1919, Ștefan Roșianu a fost primit ca membru în acest for provizoriu al puterii de stat din Transilvania, cu rol legislativ⁵⁰. Distinsul dascăl a participat și la reorganizarea Partidului Național Român. În august 1919 a luat parte la ședința de reorganizare a formațiunii politice românești, de la Sibiu, iar cu această ocazie a fost ales într-o comisie de zece membri⁵¹. Între septembrie 1919-aprilie 1920, el a fost rectorul Internatului de băieți din Blaj.

---

⁴³ *Ibidem*, XXV, nr. 5/21 ianuarie 1915, p. 2.

⁴⁴ *Gazeta Transilvaniei*, LXXX, nr. 8/21 ianuarie (3 februarie) 1917, p. 2.

⁴⁵ *Unirea*, XXVIII, nr. 7/31 ianuarie 1918, p. 1.

⁴⁶ *1918 la români. Documentele unirii. Unirea Transilvaniei cu România. 1 decembrie 1918*, vol. VII, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, p. 105.

⁴⁷ *Unirea*, nr. de propagandă 5, 17 noiembrie 1918, p. 2.

⁴⁸ *Gazeta Oficială*, publicată de Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și părților românești din Ungaria, nr. 1/1(14) decembrie 1918, Sibiu, p. 4; *1918 la români...*, vol. VIII, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, p. 25-26.

⁴⁹ *Unirea*, XXIX, nr. 88/30 aprilie 1919, p. 1.

⁵⁰ *Ibidem*, nr. 161/2 august 1919, p. 4.

⁵¹ *Gazeta Transilvaniei*, nr. 164/12 august 1919, p. 1.

La o dată care nu ne este cunoscută, profesorul a fost numit consilier în cadrul Consiliului superior agricol de la Cluj. Astfel, a revenit la Cluj, unde, în afara postului pe care l-a ocupat, Roșianu a ținut cursuri catehetice la Universitatea din Cluj (1920) pentru candidații la sluba de profesor de religie și a făcut parte din comisia universitară pentru examinarea acestora. De asemenea, el a desfășurat cateheze la Liceul „Regina Maria” și conferințe săptămânale la Internatul țărănesc.

În anul 1921, Roșianu a fost distins cu titlul onorific de „camerar secret supra-numerar” de către papa Benedict al XV-lea⁵². În același an, profesorul a fost numit membru al Tribunalului disciplinar⁵³. Se pare că Roșianu a avut și o tentativă eșuată de a intra în viața politică. La începutul anului 1922, Ordinariatul arhiepiscopal din Blaj a respins candidatura sa pentru Parlamentul României, fiind invocat interesul de serviciu⁵⁴.

Șematismul din 1923, primul editat de Biserica Greco-Catolică după Marea Unire, consemna faptul că profesorul Roșianu și-a păstrat demnitățile și funcțiile dobândite anterior, fiind un personaj foarte important din elita unită. Astfel, la acel moment el era: asesor în cadrul Consistoriului Arhiepiscopal și Mitropolitan, asesor la Tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane, membru al Tribunalului disciplinar bisericesc, profesor la Academia Teologică din Blaj, spiritual, catehet la Școala de aplicație⁵⁵.

Ștefan Roșianu nu a abandonat misiunile populare, al căror inițiator a fost. Între 29 martie-1 aprilie 1923 s-a aflat la Giuluș (sat în com. Ogra, jud. Mureș), alături de prietenul său preotul Iuliu Căpâleanu și tânărul teolog Coriolan Pop⁵⁶. La 18 septembrie 1923, Roșianu participă la adunarea generală a Reuniunii de misiuni din Arhiepiscopă, unde a citit o dare de seamă, arătând câte misiuni sfinte s-au ținut în ultimii trei ani⁵⁷.

A continuat să fie foarte implicat în proiectele Bisericii Greco-Catolice, iar în 1924 s-a creat *Societatea Sfânta Unire*, profesorul Roșianu făcând parte din primul consiliu de administrație al acesteia⁵⁸. În anul 1925, distinsul dascăl încetează să mai fie spiritual al Seminarului Teologic din Blaj și devine spiritualul Congregației Surorilor Maicii Domnului de la Obreja⁵⁹. Precizăm că aceasta era una dintre puținele congregații de surori din Biserica Greco-Catolică, fiind creată în 1921 la inițiativa mitropolitului Vasile Suciu.

Profesorul Roșianu a continuat să fie deosebit de activ și la nivelul ASTRA. În perioada interbelică a fost membru în Comitetul central, iar între anii 1925-1930 a condus despărțământul Blaj.

La 10 iunie 1928, Ștefan Roșianu a participat la Cluj la jubileul de 25 de ani a Reuniunii Sf. Maria, pe care a creat-o și care a fost singura asociație feminină

---

⁵² *Unirea*, XXXI, nr. 25/18 iunie 1921, p. 3.

⁵³ *Ibidem*, nr. 38/17 septembrie 1921, p. 4.

⁵⁴ *Ibidem*, XXXII, nr. 7/18 februarie 1922, p. 4.

⁵⁵ *Șematismul... pe anul 1923*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, 1923, p. 8, 9, 10, 12, 14, 15.

⁵⁶ *Unirea Poporului*, V, nr. 16/22 aprilie 1923, Blaj, p. 2.

⁵⁷ *Ibidem*, nr. 37/23 septembrie 1923, p. 1.

⁵⁸ *Unirea*, XXXIV, nr. 41/11 octombrie 1924, p. 1.

⁵⁹ *Ibidem*, XXXV, nr. 39/26 septembrie 1925, p. 3.

românească din orașul de pe Someșul Mic până la Marea Unire. La această sărbătoare au mai luat parte canonicul Ioan Coltor și Ioan Bălan (viitorul episcop de Lugoj), ca delegat al mitropolitului Vasile Suci⁶⁰.

Anul 1928 a fost pentru Ștefan Roșianu foarte benefic, el fiind numit canonic prebendat în cadrul Capitlului Catedralei din Blaj, demnitate bisericească deosebit de importantă, care-i asigura un loc în conducerea superioară a Bisericii Greco-Catolice⁶¹. A fost desemnat în acest oficiu în ședința Capitlului Catedralei blăjene din 23 iunie 1928 și instalat la Sărbătoarea Sf. Apostoli Petru și Pavel⁶².

Conform datelor din Șematismul pe anul 1929, Ștefan Roșianu deținea următoarele demnități: canonic prebendat în cadrul Capitlului Catedralei din Blaj, asesor la Tribunalul disciplinar bisericesc și Tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane, președintele Comisiei catehetice mitropolitane și profesor la Academia Teologică⁶³.

În Șematismul editat în anul 1932, distinsul dascăl era menționat ca: „Reverendisimul Domn Ștefan Roșianu, Camerar papal, canonic Prebendat al Bisericii Catedrale mitropolitane din Blaj, președintele Tribunalului matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane, președintele Reuniunii arhiecezane de misiuni sfinte, director-spiritual al Congregației de Surori „Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria”, membru al Comisiunii arhiecezane pentru revederea cărților liturgice și corale, Controlorul Administrațiunii Centrale Capitulare, Directorul Tipografiei și Bibliotecii seminariale, asesor la Tribunalul disciplinar bisericesc, la Exactoratul arhiecezan și la Consistoriul arhiepiscopesc și mitropolitan”⁶⁴.

Una dintre cele mai importante asociații care s-au bucurat de sprijinul și colaborarea lui Ștefan Roșianu a fost *Asociația Generală a Românilor Uniți* (AGRU), înființată în 1929. În octombrie 1934, Roșianu a participat la serbările AGRU de la Lugoj⁶⁵.

Suprema recunoaștere profesională pentru profesorul Roșianu a avut loc la sfârșitul vieții sale, dar din păcate el nu s-au putut bucura mult timp de ea. Între 1936-1937 a fost rectorul Academiei Teologice din Blaj. Din păcate, la 23 decembrie 1937 canonicul Ștefan Roșianu s-a stins din viață la București. A fost adus la Blaj și îngropat în ziua de Crăciun a anului 1937⁶⁶. Opera profesorului Roșianu nu are dimensiuni foarte întinse. El a publicat o serie de cărți de autor sau în colaborare: *Alcoolismul* (împreună cu canonicul Izidor Marcu; 1907); *Sfaturi pentru țărani și vieața sf. Isidor* (prelucrată după I.P. Tousaint; 1907); *Elemente de liturgică pentru școlile populare* (1912); *Catehismul catolic* (împreună cu Alexandru Rusu; 1912); *Istoria bisericească, pentru școlile populare* (1913); *Tipicul arhieresc* (1913); *Tipicul bisericesc* (în colaborare cu Victor Boier și Aron Papiu; 1914). Aprecierile pentru activitatea lui

⁶⁰ *Clujul*, anul VI, nr. 21-22, 10 iunie 1928, Cluj, p. 2; *Unirea*, XXXVIII, nr. 24, 16 iunie 1928, p. 1-2.

⁶¹ *Șematismul... pe anul 1929*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, 1929, p. 5.

⁶² *Unirea*, XXXVIII, nr. 26, 30 iunie 1928, p. 1-2.

⁶³ *Șematismul... pe anul 1929*, p. 5-8.

⁶⁴ *Șematismul... pe anul 1932*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, p. 18.

⁶⁵ *Unirea Poporului*, XVI, nr. 41, 14 octombrie 1934, *passim*.

⁶⁶ *Unirea*, XLVII, nr. 52, la Crăciun 1937, p. 1; *Ibidem*, XLVIII, nr. 1, 1 ianuarie 1938, p. 3-4; *Unirea Poporului*, XX, nr. 2, 2 ianuarie 1938, p. 3.

Ștefan Roșianu au fost la superlativ. A fost gratulat în presa transilvăneană a epocii cu expresii precum: „acest apostol norocos al tractului nostru”⁶⁷; „zelosul duhovnic al seminarului arhidieceșan”⁶⁸; „Părintele Roșian, ca de multe alte ori, așa și acum s-a dovedit de un predicator excelent și de un cunoscător iscusit al trebuințelor sufletești și temporale ale poporului nostru”⁶⁹; „neobositul părinte spiritual: Ștefan Roșian”⁷⁰; „Părintele Roșian ca întotdeauna a fost la culmea chemării sale”⁷¹; „a fost distins un om al muncii, preotul cel mai activ al Arhidiecezei”⁷². Statul român a recunoscut munca intensă a profesorului Roșianu și l-a răsplătit cu Ordinul „Coroana României”, în grad de cavaler, Medalia „Răsplata Muncii pentru Biserică”, Ordinul „Ferdinand”, în grad de cavaler. În planul activității gazetărești, Ștefan Roșianu a publicat în ziarele *Gazeta Transilvaniei* (Brașov), *Unirea* (Blaj), *Răvașul* (Cluj), *Cultura Creștină* (Blaj).

---

⁶⁷ *Unirea*, XIII, nr. 50, 12 decembrie 1903, p. 485.

⁶⁸ *Răvașul*, III, nr. 13, 1 aprilie 1905, p. 53.

⁶⁹ *Unirea*, XX, nr. 38, 17 septembrie 1910, p. 316.

⁷⁰ *Ibidem*, XXI, nr. 26, 13 aprilie 1911, p. 237.

⁷¹ *Gazeta Transilvaniei*, LXXV, nr. 60, 15 (28) martie 1912, p. 3.

⁷² *Ibidem*, LXXX, nr. 8, 21 ianuarie (3 februarie) 1917, p. 2.